

Landsbygdsutvecklingsenheten
Stephanie Kindbom
E-post: stephanie.kindbom@jordbruksverket.se

Svar till Svensk fjällrasavel gällande skrivelse om könskörtelhypoplasi och uttag ur den frysta genbanken

Den 2 december 2019 hade Jordbruksverket ett telefonmöte om könskörtelhypoplasi med Robert Nilsson, Svensk Fjällrasavel och Anna Johansson, SLU. Vid mötet diskuterades problemet med könskörtelhypoplasi i raserna fjällras, fjällnära och bohuskulla diskuterades. Robert förklarade och utvecklade synpunkterna från Svensk Fjällrasavel, som delgetts Jordbruksverket i skrivelser från föreningen.

Jordbruksverket har tidigare tagit del av den finska artikeln om möjligheterna att testa för könskörtelhypoplasi. Jordbruksverket har även varit i kontakt med personer med insyn i avelsarbetet för fjällboskap i Finland och Norge och kunnat konstatera att hanteringen skiljer sig åt. I Norge undersöker man djur för könskörtelhypoplasi medan man i Finland inte utför några undersökningar.

Anna meddelade att man inom en snar framtid ska kunna testa djuren på DNA-nivå för att konstatera om de har anlag för denna defekt. SLU har en del gamla prover från fjällrastjurar och Anna erbjöd sig att undersöka dessa djur.

En möjlighet är att DNA-testa ett större antal djur för förekomsten av hypoplasi för att kartlägga hur frekvent defekten är. Anna menade att det inom de fjällnära linjerna kan vara så att frekvensen av hypoplasi är låg.

Kostnaderna för att genomföra DNA-test diskuterades. Anna ska undersöka vad ett test kan kosta. När det är känt får Jordbruksverket ta ställning till om en kartläggning är något man kan finansiera, både för de djur som redan är samlade och för ett större antal djur. Robert ska förse Anna med en lista på de tjurar som har hypoplasi och som då kan jämföras med de tjurar som SLU har prover från.

Anna betonade risken med att inte avla vidare på de djur som visar sig ha anlag för könskörtelhypoplasi, men som inte uppvisar kliniska symptom. Att de inte uppvisar kliniska symptom kan innebära att de bär på en gen som skyddar mot könskörtelhypoplasi, det vill säga en gen som i dagsläget är okänd. Det finns en risk att denna ännu okända gen går förlorad om djur som enligt DNA-test bär på anlaget, men inte uppvisar något fysiskt tecken på hypoplasi, selekteras bort. Detta är en fråga man behöver diskutera framgent, om det blir aktuellt att testa djur i större skala.

Anna tog upp att inaveln hos de fyra fjällnära linjerna på 1990-talet var låg, vilket man kan se från DNA-prover insamlade från denna tidpunkt. Däremot är det viktigt att följa upp förekomsten av hypoplasi. Inaveln kan även ha ökat på senare år.

Efter att en kartläggning genomförts kan det bli aktuellt att gå vidare med tydligare information och rekommendationer till berörda föreningar. En kartläggning ger stöd för argumenten och möjliggör en bättre förståelse för djurhållare som håller djur av fjällras, fjällnära och bohuskulla. Informationsinsatsen får diskuteras vidare med Jordbruksverket, efter eventuell kartläggning.

Vad Jordbruksverket kan göra i nuläget är att se till att överenskomna riktlinjer följs när handjur som man vill samla sperma från väljs ut och då sperman ska lagras i Jordbruksverkets frysta genbank. De tjurar som samlas ska vara fria från hypoplasi. Vid utlämnande av spermadoser från

genbanken ska även det aktuella hondjuret vara undersökt och konstaterat fritt från hypoplasi.

Vad gäller utlämning av sperma när dosantalet ligger mellan 50-80 ska föreningarna rådfrågas. Ingen av föreningarna kan dock neka den andre, utan Jordbruksverket har beslutanderätt.

Frågan om vem som bär ansvaret för att säkerställa att det finns seminörer med kompetensen att undersöka för hypoplasi anser Jordbruksverket att frågan bör ställas till de organisationer som bedriver seminverksamhet.